

Hizsnyai Zoltán

Függetlenségfüggőség

A dunaszerdahelyi Opus irodalmi folyóirat

Ha egy lapbemutatón vagy beszélgetés során az Opus folyóirat történetéről kérdeznek, többnyire visszakérdezek: a rövid vagy a hosszabb verziót kívánják-e hallani. A rövid laptörténet igazán csak egy nyúlfarkincányi: az Opus a szlovákiai magyar írókat és műfordítókat tömörítő Szlovákiai Magyar Írók Társaságának a lapja, 2009-től jelenik meg, és e röpke nyolc év során szerkesztői között olyan ismert és elismert irodalmárok nevei jelentek meg, mint H. Nagy Péter, Tóth László, Vida Gergely, Juhász R. József, Csanda Gábor – és jómagam, teszem hozzá ilyenkor, hogy a protokoll unalmas rutinját némi élccel ellensúlyozzam.

Ha viszont a hosszabb verziót kérik, egészen 1958-ig vissza kell farolnom az időben, ebben az évben indult ugyanis az Irodalmi Szemle, amely a rendszerváltásig az egyetlen szlovákiai magyar irodalmi folyóirat volt. És hát, ha éppen aktuális ízlésvilága és koncepciója ellenében is, valamiképpen az összes később megjelenő szlovákiai magyar irodalmi lap a régi Szemle köpönyegéből bújik elő. Elsőként a Magyarországon is nagy karriert befutott, a legjelentősebb irodalmi folyóiratok között jegyzett Kalligram 1992-ben, aztán a fiatal írók lapjaként induló Szörös Kő 1996-ban. Sőt, maga az Irodalmi Szemle is, hiszen 1990-től számos főszerkesztő-, koncepció- és korszakváltáson esett át, többnyire előnyére.

A folyóirataink közül legifjabb Opus már korántsem az Irodalmi Szemle ellenében fogalmazta meg magát – a Szemle akkorra különben is túl volt már régi önmagán –, viszont bizonyos szempontból mégis rokoni kapcsolatban áll vele. Az Irodalmi Szemle ugyanis egészen az 1990-es évek elejéig a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának lapja volt, legalábbis névleg. Aztán már névleg sem. A jogviszony a privatizáció lázas forgatagában valahogy elveszett. A Társaságnak egészen az Opus indulásáig, vagyis bő másfél évtizedig nem volt saját folyóirata. A változás Hodossy Gyulának, a Szlovákiai Magyar Írók Társasága akkori (és jelenlegi) elnökének kezdeményezésére és céltudatos munkájának köszönhetően történhetett meg. Így aztán 2009-ben H. Nagy Péter főszerkesztésével elindult az Opus, 2014 januárjától pedig – az Irodalmi Szemle és a Kalligram szerkesztésében szerzett sokéves tapasztalataimat kamatoztatva – én vezetem a lapot. Ez év elejétől már csak ketten maradtunk H. Nagy Péterrel, én a szépirodalmi anyagot, Péter a tanulmányokat, esszéket és kritikákat szerkeszti. A lap arculatáért felelős grafikai és képszerkesztő pedig a kezdetektől Juhász R. József.

Személyi változások e rövid nyolc év során is történtek tehát, a folyóirat jellege, ízlésvilága, koncepciója viszont – amelyet még az alapító főszerkesztő fogalmazott meg – lényegében a kezdetektől változatlan maradt.

Az Opus célközönsége elsősorban az irodalomkedvelő, gondolkodó, a kultúrával kapcsolatos számos témakörben magas szinten tájékozódni kívánó felvidéki magyar értelmiség, különös tekintettel az ifjú értelmiségiekre és a szárnypróbálgató fiatalokra. A lapkoncepció kimunkálásakor ezek a meghatá-

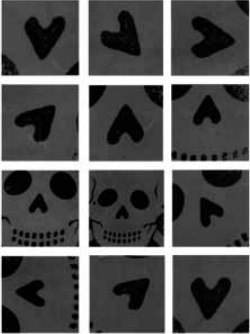
rozottságok természetesen nem voltak figyelmen kívül hagyhatók. Ebből következően folyóiratunknak két fontos feladatát határoztuk meg: 1. biztosítson méltó fórumot a felvidéki irodalom legnívósabb alkotásainak; 2. kisebbségi helyzetben élő olvasói számára nyisson ablakot a kortárs magyar irodalom legjava felé. Az Opus tevékenysége tehát leginkább afféle szellemi export-importként írható körül.

H. Nagy Péter megfogalmazása szerint: „Az Opus magazinjellegű, interkulturális, multimediális lapként határozható meg, amelyben vándorló, vissza-visszatérő tömbök, műfajok vagy tematikák biztosítják a koncepció folytonosságát. Olyan sokszínű folyóiratról van szó, amelynek a rovatszerkezetét tekintve sincs két egyforma száma. Természetesen működtet állandó rovatokat is (ilyen pl. a Horizontok c. szépirodalmi, vagy a Palimpszesztek c. kritikai rovat), de ezek számról számra más-más blokkokkal és mellékletekkel egészülnek ki. Az évenként megújuló mellékletrendszer is része ennek a stratégiának, mivel az SZMÍT tájékoztatófüzete mellett szépirodalmi és irodalomtörténeti mellékleteket is kínál. Innen nézve, a lap elébe megy annak a tapasztalatnak, hogy a folyóirat-olvasás inkább egyfajta jó értelemben felfogott szemeztetés, lapozgatás, amit a szerkesztőknek figyelembe kell venniük a számok összeállítása és a blokkok társítása során. Az Opus már csak ezért is rendkívül széles spektrumú olvasóközönségre számíthat: a magazinjellegnek köszönhetően a lapot nemcsak írók és művészek forgathatják élvezettel, hanem az igényes szórakozásra vágyók is; ugyanakkor pedig a folyóirat professzionális kivitelezéséből és szakmai színvonalából adódóan az irodalomtörténészekhez, a filmkritikusokhoz és a tudomány művelőihez is utakat talál. (...) Az Opus a lokális értékek és a magyar kultúra egésze közti kommunikáció és tapasztalatcsere minden maradó értékre nyitott fóruma kíván lenni.”

A Peron című szépirodalmi mellékletet – amely a pályakezdők fóruma kívánt lenni – azóta megszüntettük, az indulók efféle szeparálása ugyanis nem bizonyult jótékony hatásúnak, a műhelymunkát azonban azóta is intenzíven folytatjuk, legjobb alkotásaikat pedig rendszeresen közöljük. A folyóirat „irodalomtörténeti melléklet”-ként aposztrofált extratartománya, vagyis az Opus-könyvek sorozat azonban továbbra is kiadásra kerül, tavaly a nyolcvanéves Tózsér Árpád, ez évben pedig Forbáth Imre életművével kapcsolatos elméleti írásokat publikáltunk benne, akinek idén halála ötvenedik, jövőre pedig születése százhuszadik évfordulójára emlékezünk.

Az írások szakmai és művészi színvonala mellett nagy hangsúlyt fektetünk a vizuális kivitelezésre is, a képzőművészeti anyag minőségére, illetve a „tálalás” korszerűségére. A képi kultúra kihívásainak a papírmínóségtől kezdve, a tördelésen át a színes borítóig, minden munkafázis igyekszik megfelelni. Minden lapszámot egy képzőművész alkotásaival illusztrálunk, akinek munkásságáról szakmai elemzés is olvasható a lapban. A bemutatott képzőművészeket régióként csoportosítjuk, mindig az adott térség vizuális művészetét behatóan ismerő művészettörténész válogatásában, aki az adott alkotóról a bemutató kisesszét is megírja. Az első időszakban a szlovákiai, később a vajdasági, jelenleg pedig az erdélyi magyar képzőművészet legjelentősebb, a regionális értékeket egyetemes érvényre emelő művészegyéniségeinek munkái gazdagítják lapszámainkat.

Az Opus legszembetűnőbb jellemzője a nagyfokú nyitottság. Vonatkozik ez a különféle szépirodalmi iskolák, sőt a nívósabb populáris irodalom párhuzamos szerepeltetésére ugyanúgy, mint az egymásnak sokszor ellentmondó szemléletmódok, értékrendek és világnézetek jegyében született alkotások publikálására. Maximális szellemi függetlenségre törekszünk, úgy hiszem, meglehetősen sikerrel. Nincs ezen mit szépíteni, egyszerűen függetlenségfüggők vagyunk. Csupán két valamitől nem vagyunk képesek – és hajlandók! – függetlenedni: a nagyfokú (és tudatos) szerkesztői empátiánktól és a saját ízlésünktől.

34

szlovákiai magyar irod. folyóirata

OPUS

35

szlovákiai magyar irod. folyóirata

OPUS

48

szlovákiai magyar irod. folyóirata

OPUS

49

szlovákiai magyar irod. folyóirata

OPUS